

LAPSIASIAVALTUUTETTU

**Millaisilla palveluilla tuetaan lasten ja nuorten pärjäämistä?
Maria Kaisa Aula**

Etene/Helsinki 28.8.2013

Kaksi näkökulmaa lapsen hyvään elämään

Sijoitus lapsiin ja lapsuuteen on kannattavaa (BECOMING)

- Lapset tulevana työvoimana
- Lapset tulevana hyödyllisinä aikuisina
- Lapset toiminnan kohteena
- "Lapset ovat tulevaisuutemme"
- Koulutus, tiedot ja taidot tärkeitä yksilölle
- Lapset "valmennettavina" ja yhteiskunnan "raaka-aineena"

Lasten hyvä elämä on heidän oikeutensa (BEING)

- Lapset ovat lapsia tässä ja nyt
- Lapset ovat tämän päivän kansalaisia ja kuntalaisia
- Lapset oman elämänsä toimijoina
- "Lapset ovat myös nykyisyys"
- **Leikki** ja hoiva lapselle tärkeitä
- Sosiaaliset taidot ja yhteisössä eläminen
- Lapset päämääränä sinänsä

Erilaisia lapsia ja nuoria - samat oikeudet

- Tytöt <- > pojat
- Lapset ja nuoret
- Lastensuojelun asiakkaat
- Sairaalassa olevat lapset
- Kehitysvammaiset lapset
- Liikuntavammaiset
- Kuulo- ja näkövammaiset
- Vankilassa olevien vanhempien lapset
- Yksin tulevat alaikäiset turvapaikanhakijat
- Rikoksia tehneet lapset
- Kristityt
- Islaminuskoiset
- Uskonnottomat
- Saamelaiset
- Romanit
- Viittomakieliset
- Ruotsinkieliset
- Maahanmuuttajat
- Vilkkaat lapset
- Rauhalliset lapset

Missä mennään?

- Lasten suuren enemmistön parissa paljon myönteistä kehitystä pitkällä aikavälillä
- Lasten ja nuorten hyvinvointi polarisoituu - sitkeää kasautuvaa huono-osaisuutta, osattomuutta, huolenpidon vajeita
- Kunnissa on lukuisia ohjelmia ja hankkeita, myös uutta ajattelua (elämänkaarimallit)
- Suuria eroja palveluiden laadussa ja saatavuudessa
- Valtio katsoo sivusta, (hanke)rahoittaa ja säätää sektorikohtaisesti, valvoo mutta arvioi heikosti (kokonaisuuden) laatua ja vaikuttavuutta

Läheiset ihmissuhteet kannattelevat

"Saan ruokaa, minusta pidetään huolta ja saan käydä harrastuksissa ja olen turvassa."

(alakoululainen; Asiaa aikuisille -raportti 2008)

- Sosiaalisten suhteiden suuri merkitys lasten hyvinvoinnille
  - iloissa ja hyvin olevissa asioissa:
vanhemmat, sisarukset, kaverit,
isovanhemmat, koulun ilmapiiri, lemmikit
  - huolissa:
riidat, kiusaaminen, epätasapuolinen kohtelu,
yksinäisyys, kavereiden puute

Tuki vanhemmille on lasten kannalta tärkeintä

- Nopea ja aikainen tuki vanhempien ongelmiin
- Lasten ja kasvatusvastuun huomioiminen
  - Ero- ja parisuhdekiistat
  - Päihdeongelmat
  - Mielensterveysongelmat
  - Uupumus

”Alkoholin käyttöä voisi tarkkailla enemmän. Toinen voisi olla työn määrä. Työstressi on kamalaa-- ja stressinpurkukohde olen minä”

Palvelut ovat lapsille ihmisiä

*”Kertominen jollekin vähän tuntemattomalle aikuiselle voi olla pelottavaa ja ei välttämättä tiedä voiko henkilöön **luottaa** sataprosenttisesti”*

Lapset eivät hakeudu erityispalveluihin - koulu on tärkeä!

- "Itse ihmettelen aina uudelleen ja uudelleen, että kuinka **koulussa** ei huomattu jatkuvaa väsymystäni. Kävin yläasteen alkuaikoina jopa paljon **terkkarilla** valittamassa yhtä sun toista vaivaa ja olisin silloin vaan toivonut että joku olisi kysynyt suoraan kuinka voin ja mitä meillä tapahtuu" (Nimim. Miranda 2007)

lähde: Maritta Itäpuisto: Pullon pohjimmaisat

Lapsilla ei ole tarpeeksi tietoa

"Väkivallasta puhutaan toki paljon, mutta lapsille ei kerrota tarpeeksi mitä pitää tehdä jos joutuu itse uhriksi tai miten asia etenee.

"Joutuminen pois kotoa, ajatus tuntemattomista ihmisistä pelottaa lapsia, eivätkä he uskalla kertoa asiasta"

Kohtaaminen ratkaisee vaikuttavuuden!

- *Oon nyt käyny jonku vuoden siellä (terapiassa). En mä sille oo mitään sanonut, Se on jotenkin niin vaivaannuttavaa. Ei se tiedä tästä viiltelystäkkään eikä niistä lääkejutuista”*
- *”Mä oon käynyt nyt kuraattorilla. En tiedä yhtään mitä se tekee, enkä sitäkkään, miksi mut on sinne pyydetty. Mitä ne ees tekee?”*

MLL lasten ja nuorten puhelimen vuosiraportti
2011

Lastensuojelun laatu nuoren kannalta

"Suojele unelmia - vaali toivoa"- raportti (2012)

- Tietoa ja perusteluja
- Toivon kannattelua
- **Luottamusta
rakentavaa
vuorovaikutusta
aikuisten kanssa**
- Ennakkoluulojen
purkamista
- Ihmissuhteiden
jatkuvuutta

Nuorten kokemukset voivat ärsyttää ja harmittaa...
Mistä rakentuu vallankäytön legitimeetti?

Mitä nuoret sanovat "sossuista"?

- kaikkitietävä vallankäyttäjä
- " eivät pane parastaan"
- ajattelevat sinun puolestasi, eivät kysy
- ei usko tarinaani
- olen "tapaus muiden joukossa"
- ei tunne nuoria mutta silti päättää heistä
- en voinut luottaa häneen
- liian kovat odotukset meistä
- ei kehuta hyvissä asioissa, vain huonot asiat huomataan
- ei kiinnosta miten minulla menee ja mitä kuuluu

Lasten ja nuorten kokemus haastaa "professiot"

Ammattilaisen näkökulma

- lastensuojeluasiakas
- potilas
- oppilas
- kuntoutettava
- erityistä tukea tarvitseva
- "vammainen"

Lapsen ja nuoren kannalta

- Lapsi ja nuori kokonaisena, tavallisena ihmisenä iloineen ja suruineen
- "Älä korosta erityisyyttäni"
- Lapsi ja nuori yksilönä: oletko kiinnostunut juuri minusta?
- Näe vahvuuteni!

Laatua ja vaikuttavuutta palveluihin?

- Hyvä koulu
  - Hyvä sairaala
  - Hyvä lastensuojelu
  - Hyvä sijaishuolto
  - Hyvä kuntoutus
  - Hyvä oppilashuolto
- Kenen arvioimana?
- Ammattilaisen
  - Vanhemman
  - Lapsen ja nuoren

Mitkä asiat lasten kokemaan laatuun vaikuttavat palveluissa?

- Ihmissuhteet:
tunnetaanko
työntekijöitä
  - vaihtuvuus
  - tavoitettavuus
- Onko aikuinen
kiinnostunut lapsesta
kokonaisena ihmisenä
- Tilojen kauneus ja värit
- Ilmapiiri
- Ruoka/tarjoilut
- Onko lapsilla ylipäättään
tietoa palveluista?
- Aikuisten aika ja
vuorovaikutustaidot
- Aikuisten perustelut
päätöksille
- Ammattikuntien
yhteistyökyky ja tieto
toisistaan
- Vanhemmat ja
sisarukset

Lapsille ja nuorille hyvät palvelut Mitä puuttuu? Mitä tarvitaan?

- Lasten ja nuorten kohtaamisen osaaminen ja arvostaminen; tiedon jakaminen
- Arkinen (leimaamaton) tuki koko perheelle/vanhemmille
- Palveluiden johtaminen, suunnittelu, tuottaminen lapsi- ja perhekeskeisesti = "hallintokuntarajattomasti" kunnissa ja valtiolla
- Laadun ja vaikuttavuuden arviointi (lapsia ja nuoria osallistaen)

Lasten palvelut ovat paljon muutakin kuin sotea!

- neuvola, varhaiskasvatus,
- esi- ja perusopetus, oppilashuolto, **nuorisotyö**, perhetyö,
- kirjasto, liikunta ja muut harrastukset
- joukkoliikenne, puistot
- Kuntakoon suureneminen edellyttää lasten hyvinvoinnin seurannan vahvistumista (asuinaluekohtaisuus?)
- Päätösten lapsivaikutusten arviointia

Lapset ja nuoret asiantuntijoina palveluiden kehittämässä

Haluaako aikuinen tulla puhutelluksi?

Uskaltaako

”heittäytyä” ja sietää epävarmuutta?

Osallistuminen

voimauttaa lapsia ja

nuoria ; lisää

itseluottamusta

Vaatii aikuisilta tukea!

LAPSIASIAVALTUUTETTU

Kiitos!

Lainaukset
lapsiasiavaltuutetun
toimiston lapsille
tekemistä kyselyistä.

valokuva Porin ja
Satakunnan
lastenkulttuuri
verkosto

